

УДК 336.2

Сидорович О.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри податків та фіскальної політики
Тернопільського національного економічного університету

Мельник Н.В.

магістр з оподаткування
Тернопільського національного економічного університету

ОПОДАТКУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ І РОЗШИРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

VALUE ADDED TAXATION IN TERMS OF DEEPENING AND EXPANSION OF INTEGRATION PROCESSES IN THE EUROPEAN SPACE

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено особливостям функціонування ПДВ у країнах Європейського Союзу та Україні. Проаналізовано диференціацію ставок справляння ПДВ та визначено перспективи застосування такого досвіду в Україні. Висвітлено основні напрями адаптації вітчизняної податкової системи до загальноприйнятих норм і правил європейської практики.

Ключові слова: додана вартість, податок на додану вартість, інтеграційні процеси, європейський простір, непрямі податки, ставки ПДВ.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена особенностям функционирования НДС в странах Европейского Союза и Украины. Проанализировано дифференциацию ставок взимания НДС и определены перспективы применения такого опыта в Украине. Освещены основные направления адаптации отечественной налоговой системы к общепринятым нормам и правилам европейской практики.

Ключевые слова: добавленная стоимость, налог на добавленную стоимость, интеграционные процессы, европейское пространство, косвенные налоги, ставки НДС.

ANNOTATION

Article is devoted to the peculiarities of functioning of the VAT in the European Union and Ukraine. The differentiation of rates of VAT charging and the prospects of application of such an experience in Ukraine was analyzed. The paper highlights basic directions of adaptation of Ukraine's tax system to generally accepted norms and rules of the European practice.

Keywords: value added, value added tax, integration processes, European space, indirect taxes, VAT rates.

Постановка проблеми. Всебічне входження України у європейський політичний, економічний та фіскальний простір є сукупністю заходів, що супроводжуються поглибленням і розширенням інтеграційних тенденцій в Європейському Союзі. Цей процес зумовлює гармонізацію податкового законодавства України з законодавством ЄС про непрямі оподаткування шляхом адаптування його відповідно до європейських вимог та узгодження порядку справляння непрямих податків, і зокрема податку на додану вартість, до норм, наявних у країнах Європейської Спільноти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню оподаткування доданої вартості в умовах інтеграційних процесів присвячено численні праці зарубіжних учених, зокрема Ф.

Велейоза, Дж. Вогета, Р.Б. Девіса, К. Петерса, В. Танзі, Е.К. Хайеса, Ф. Хейнеммана, П. Шварца та інших. У вітчизняній літературі це насамперед праці вчених В.А. Валігура, Т.В. Кошук, А.І. Крисоватий, А.Ф. Педь, С.І. Юрій та інші. Водночас це питання залишається не повністю висвітленим у науковій літературі.

Основні результати дослідження. Податки є невід'ємною частиною господарства держави як історичної форми задоволення колективних потреб. Це найважливіше джерело формування доходів казни, які, у свою чергу, використовувалися для вирішення економічних, соціальних, оборонних завдань, характеризувалися різними формами, механізмами та процедурами справляння. Серед великої кількості різноманітних форм податків та податкових платежів, якими оподатковується додана вартість, є податок на додану вартість.

Загалом додана вартість як різниця між вартістю продукції, що випускає підприємство, та вартістю засобів виробництва, може тлумачитись по-різному, залежно від трактування її сутності, зокрема як:

– «вартість, яка додається в процесі виробництва товарів до вартості сировини, матеріалів, палива на кожній стадії руху товарів від виробника до споживача» [3];

– «показник, що враховує суму витрат на заробітну плату, процент на капітал, ренту та прибуток» [3];

– «вартість проданого продукту за вирахуванням вартості виробів (матеріалів), куплених і використаних для його виробництва; дорівнює виручці, що охоплює заробітну плату, орендну плату, ренту, банківський відсоток, прибуток, амортизацію...» [4];

– «приріст вартості, яка створюється в конкретному процесі виробництва товарів, робіт, послуг або ж вартість проданої фірмою продукції за вирахуванням вартості матеріалів, придбаних та використаних для її виробництва, тобто додана вартість дорівнює виручці, яка враховує еквівалент заробітної плати,

амортизації, орендної плати, відсотка та прибутку» [5];

– «вартість, що створена в процесі виробництва на певному підприємстві і що відображає його реальний внесок у створення вартості конкретного продукту, що випускається» [6];

– «різниця між сумою продаж фірми та сумою, на яку фірма закуповує сировину, матеріали у постачальників» [7, с. 124];

– «приріст вартості; вартість, яку додає фірма (галузь) до куплених матеріалів і послуг в процесі виробництва і реалізації продукції; це різниця між загальною виручкою, отриманою від продажу даної продукції, і вартістю ринкових витрат на її виробництво та реалізацію (вартість сировини, матеріалів, палива, енергії і тому подібної проміжної продукції)» [8, с. 32].

Матеріальну основу додаткової вартості складає додатковий продукт, який є частиною суспільного продукту, створеного безпосередніми виробниками понад необхідний продукт. Саме це зумовлює специфіку визначення доданої вартості, яка як об'єкт оподаткування може мати різні форми залежно від методів визначення. Тому розрізняють:

- ПДВ виробничого типу;
- ПДВ дохідного типу;
- ПДВ споживчого типу.

Відмінність між ними ґрунтується на розрахунку валового внутрішнього продукту з погляду дохідних і витратних компонентів системи національних рахунків.

У ПДВ виробничого типу база оподаткування визначається з огляду на структуру валового внутрішнього продукту за видами витрат. Валовий внутрішній продукт за видами витрат складається з кінцевого споживання домашніх господарств, валових інвестицій, кінцевих державних витрат на товари і послуги, державних витрат на оплату заробітної плати і сальдо за рахунком поточних операцій платіжного балансу, яке можна розуміти як різницю між експортом та імпортом товарів і послуг.

При використанні ПДВ виробничого типу оподаткуванню підлягають всі витрати у складі ВВП, за винятком державних витрат на виплату заробітної плати, якщо податок стягується за принципом країни походження, або витрати з поправкою на сальдо за рахунком поточних операцій у випадку справляння податку за принципом країни споживання.

У ПДВ дохідного типу база оподаткування визначається з огляду на структуру валового внутрішнього продукту за видами доходів. Валовий внутрішній продукт визначається як сума доходів від факторів виробництва (зробітна плата, прибуток, процентні платежі), яка зазвичай має назву доданої вартості та амортизації. ПДВ дохідного типу стягується з чистих витрат на інвестиції (валових витрат за вирахуванням амортизації).

У ПДВ споживчого типу база оподаткування визначається на основі визначення валового

внутрішнього продукту в цінах кожного фактора виробництва (тобто за винятком непрямих податків без цінових субсидій на окремі товари або з урахуванням непрямих податків без субсидій). Якщо встановити, що крім амортизації не підлягають оподаткуванню інвестиційні витрати, спрямовані на приріст вартості основних фондів, то з бази оподаткування ПДВ слід повністю виключити витрати інвестиційного характеру.

З наведеної характеристики варіантів визначення бази оподаткування ПДВ видно, що найширша база оподаткування виникає при використанні першого різновиду ПДВ, а найвужча – останнього. Водночас стягнення ПДВ із сукупного продукту має високу економічну ціну. З використанням такого різновиду податку виникає каскадний ефект, тобто амортизація як частина вартості основних фондів, що переноситься на витрати в майбутньому, не вираховує з бази оподаткування і підлягає повторному оподаткуванню. У такий спосіб при оподаткуванні всіх придбаних основних фондів без надання пільги щодо амортизації виникає дестимулюючий вплив на інвестиції. Подібні проблеми, хоча й меншого масштабу, виникають при використанні другого різновиду ПДВ [9, с. 22-25].

Розвиток податкового законодавства ЄС щодо справляння ПДВ безпосередньо пов'язаний з процесом європейської інтеграції. Комісія Європейського Союзу оголосила податок на додану вартість однією з необхідних умов членства в ньому. Із 1967 р., коли податок на додану вартість було введено в Франції, цю форму оподаткування доданої вартості запроваджено в багатьох інших країнах світу. Найпізніше ПДВ серед країн ОЕСР запровадили Авталія та Швейцарія (табл. 1).

З початку утворення ЄС непрямі кумулятивні податки, які існували в державах-членах, відрізнялися як за способом стягнення, так і за розміром ставок, що призводило до ускладнення руху товарів всередині спільного ринку.

У країнах-членах ЄС є три режими оподаткування залежно від соціальної значимості товарів. Товари широкого вжитку тут оподатковують за стандартною ставкою не менше 15%. Щодо товарів розкоші застосовується підвищена ставка – від 25 до 33%. Соціально важливі товари і послуги, продукти харчування та ліки, оподатковують за зниженою ставкою – 5%.

Проте на сьогодні європейський ринок все ще залишається розрізним у сенсі ПДВ. По-перше, існують різні ставки податку, а по-друге, процедура обчислення і сплати ПДВ при торгівлі всередині країни істотно відрізняється від аналогічної процедури при торгівлі між різними країнами ЄС.

Можемо виокремити істотні відмінності у національних підходах до розбудови непрямого оподаткування. Данія, як Швеція, встановила найвищу в ЄС стандартну ставку ПДВ – 25%,

Таблиця 1

Динаміка зміни ставок податку на додану вартість, 1968-2014 рр.

	За- прова- джено	Стандартна ставка																	Пільгові став- ки 2	Специфічні і регі- ональні ставки
		1976	1980	1988	1992	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014				
		Австралія	-	-	-	-	-	-	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0		
Австрія	18,0	18,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	10,0/12,0	19,00		
Бельгія	18,0	16,0	19,0	19,5	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	0,0/6,0/12,0	-		
Канада	-	-	-	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	0,0	13,0/14,0/15,0		
Чилі	20,0	20,0	16,0	18,0	18,0	18,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	-	-	-		
Чеська Республіка	-	-	-	-	22,0	22,0	22,0	22,0	19,0	19,0	20,0	20,0	20,0	21,0	21,0	15,0	-	-		
Данія	15,0	22,0	22,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	0,0	-		
Естонія	-	-	-	10,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	9,0	-	-		
Фінляндія	-	-	-	-	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	23,0	23,0	24,0	24,0	0,0/10,0/14,0	-	-		
Франція	20,0	17,6	18,6	18,6	20,6	20,6	19,6	19,6	19,6	19,6	19,6	19,6	19,6	19,6	19,6	2,1/5,5/10,0	0,9/2,1/10,0/13,0 & 1,05/1,75/2,1/8,5			
Німеччина	11,0	13,0	14,0	14,0	15,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	19,0	19,0	19,0	19,0	7,0	-	-		
Греція	-	-	16,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	19,0	19,0	19,0	19,0	23,0	23,0	23,0	6,5/13,0	5,0/9,0/16,0	-		
Угорщина	-	-	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	20,0	20,0	20,0	25,0	25,0	27,0	27,0	5,0/18,0	-	-		
Ісландія	-	-	-	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	25,5	25,5	25,5	25,5	7,0	-	-		
Ірландія	20,0	25,0	25,0	21,0	21,0	21,0	22,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	23,0	23,0	0,0/4,8/9,0/13,5	-	-		
Ізраїль	8,0	12,0	15,0	18,0	17,0	17,0	18,0	18,0	16,5	15,5	16,0	16,0	16,0	16,0	18,0	0,0	-	-		
Італія	12,0	15,0	18,0	19,0	19,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	21,0	22,0	4,0/10,0	-	-		
Японія	-	-	-	3,0	3,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	-	-	-		
Корея	-	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	0	-	-		
Люксембург	10,0	10,0	12,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	3,0/6,0/12,0	-	-		
Мексика	-	10,0	15,0	10,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	0,0	-	-		
Нідерланди	18,0	18,0	20,0	17,5	17,5	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	21,0	6,0	-	-		
Нова Зеландія	-	-	10,0	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	15,0	15,0	15,0	0	-	-		
Норвегія	20,0	20,0	20,0	20,0	23,0	23,0	24,0	24,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	0,0/8,0/15,0	-	-		
Польща	-	-	-	-	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	23,0	23,0	23,0	23,0	5,0/8,0	-	-		
Португалія	-	-	16,0	16,0	17,0	17,0	19,0	19,0	21,0	21,0	20,0	20,0	23,0	23,0	23,0	6,0/13,0	5,0/10,0/18,0 & 5,0/12,0/22,0	-		
Словацька Республіка	-	-	-	-	23,0	23,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	20,0	20,0	20,0	20,0	10	-	-		
Словенія	-	-	-	-	-	19,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	22,0	9,5	-	-		
Іспанія	-	-	12,0	12,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	18,0	18,0	21,0	4,0/10,0	2,0/5,0/9,0/13,0 & 4,0/5,0	-		
Швеція	17,65	23,46	23,46	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	0,0/6,0/12,0	-	-		
Швейцарія	-	-	-	-	6,5	7,5	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	8,0	8,0	8,0	8,0	0,0/2,5/3,8	-	-		
Турція	-	-	10,0	12,0	15,0	17,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	1,0/8,0	-	-		
Великобританія	8,0	15,0	15,0	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	20,0	20,0	20,0	20,0	0,0/5,0	-	-		
Середній показ- ник	15,4	16,6	16,9	16,5	17,8	18,0	17,9	17,9	17,7	17,7	18,0	18,5	18,7	18,9	19,1	-	-	-		

Джерело: складено автором за даними ОЕСР

але, на відміну від Швеції та інших держав ЄС-15, не використовує диференційованих ставок цього податку. Фінляндія підтримує північно-європейську традицію надання вагомій, порівняно з іншими розвиненими країнами, фіскальної орієнтованості ПДВ і акцизам.

Бельгія та Франція не акцентують особливої уваги на використанні фіскального потенціалу акцизів, але розбудовують доволі фіскально ефективно і водночас соціально справедливе оподаткування ПДВ (різка диференціація ставок податку пом'якшує його регресивний вплив на ціни). Німеччина не вдається до посилення фіскальної ролі ПДВ (у цій країні у 2014 р. стандартна ставка ПДВ становить 19% і є однією з найнижчих у Європі).

У Люксембурзі використовується мінімальна в ЄС стандартна ставка 15% і три знижених ставки ПДВ, що посилює соціальну справедливість непрямого оподаткування з перенесенням вагомих фіскальних завдань на акцизи [11].

В загальному у країнах ЄС-28 з 2008 р. ставки ПДВ мали тенденцію до підвищення. Зокрема, в середньому стандартна ставка ПДВ у державах-членах зросла на два процентних пункти – з 19,5% у 2008 р. до 21,5% у 2014 р. (рис. 1). З цей період 20 держав-членів зареєстрували зростання ставки. У 2014 р. стандартна ставка ПДВ збільшилась у Франції, Італії та Кіпрі.

Характерними ознаками європейського оподаткування є встановлення широких меж податкової експансії, ніж у інших розвинених країнах світу, підвищення рівня фіскальної орієнтованості податків на споживання, й особливо ПДВ, зменшення податкового навантаження на прибуток та об'єкти власності. Очевидно, що всі ці особливості сучасного оподаткування проявляються дедалі більше з поглибленням інтеграції, що створює умови для досягнення нового рівня економічної й податкової конвергенції.

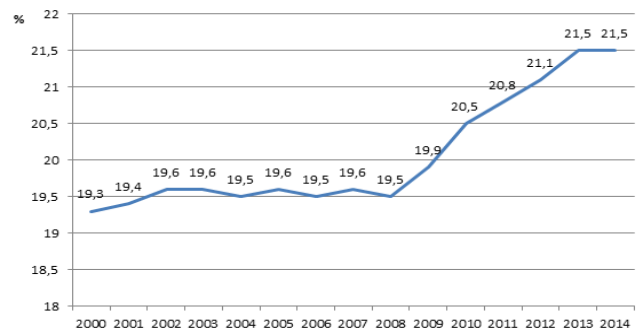

Рис. 1. Динаміка середньої стандартної ставки ПДВ у ЄС-28, 2000-2014 рр.

Джерело: [12]

Різномірність країн європейського простору за рівнем соціально-економічного розвитку, інституційними механізмами ринкового саморегулювання й державного впливу на макроекономічні процеси, а також традиціями фіскального регулювання, практично унеможливило цілковиту уніфікацію європейського оподаткування. Це проявляється у тенденції динаміки рівнів оподаткування країн ЄС (частки податків і податкових платежів у ВВП) в умовах розширення інтеграційного утворення (табл. 2).

Найбільшим успіхом податкової гармонізації можна вважати зближення параметрів перерозподілу ВВП ЄС-28 відповідно до непрямого оподаткування. Хоча, з огляду на національні різниці офіційного і реального ВВП, доречно говорити лише про зближення формальних параметрів. Податковий конвергенції сприяло прагнення кожної країни використати фіскальні можливості непрямого оподаткування для забезпечення надійної фінансової бази функціонування держави, вимоги керівних органів ЄС щодо встановлення стандартної ставки ПДВ на рівні, не нижчому за 15%.

Таблиця 2

Рівень оподаткування у країнах європейського простору

Країна	Рівень оподаткування у 2012 р., %	Зміна рівня оподаткування у 2000-2012 рр., %	Країна	Рівень оподаткування у 2012 р., %	Зміна рівня оподаткування у 2000-2012 рр., %
Бельгія	45,4	+0,3	Люксембург	39,3	+0,1
Болгарія	27,9	-3,6	Угорщина	39,2	-0,6
Чехія	35,0	+1,2	Мальта	33,6	+6,3
Данія	48,1	-1,2	Нідерланди	39,0	-0,9
Німеччина	39,1	-2,2	Австрія	43,1	+0,1
Естонія	23,5	+1,5	Польща	32,5	-0,1
Ірландія	28,7	-2,8	Португалія	32,4	+1,3
Греція	33,7	-0,8	Румунія	28,3	-1,9
Іспанія	32,5	-1,6	Словенія	37,6	+0,3
Франція	45,0	+0,8	Словаччина	28,3	-5,8
Хорватія	35,7	-	Фінляндія	44,1	-3,1
Італія	44,0	+2,5	Швеція	44,2	-7,3
Кіпр	35,3	+5,3	Велика Британія	35,4	-0,9
Латвія	27,9	-1,8	ЄС-28	39,4	-
Литва	27,2	-3,7			

Джерело: [12]

Розглядаючи частку загальних податкових надходжень у ВВП, можна зауважити, що частка Євро-18 більша на 1% від ЄС-28. Ці показники перевищили докризовий рівень, що свідчить про активні податкові заходи, прийняті державами-членами протягом останніх років, задіяні з метою виправлення бюджетного дефіциту.

Якщо розраховувати середні частки окремих непрямих податків у доходах бюджетних систем, то можна зробити висновок, що надходження від ПДВ займають найбільшу частину у доходах всіх бюджетів країн ЄС.

Найбільший показник надходження ПДВ спостерігається у Португалії та становить 26,2% від загальних податкових надходжень, а найменший в Італії – 13,9%. Одним із факторів, що впливає на структуру податкових доходів, є рівень тінізації економічних відносин.

В середньому у ЄС-28 ПДВ становить 22,3%, значну частину податкових надходжень складають акцизи – 9,2%, менші частки податки на виробництво та податки на продукти 4,2% та 3,4%, відповідно (рис. 2).

За цими параметрами податкова система України також є подібною до податкових систем розвинених європейських країн. Закони з питань оподаткування в Україні розроблено з урахуванням основних норм європейського податкового права, а також податкових аспектів права ГАТТ/СОТ та інших міжнародних організацій.

Для прискорення процесів інтеграції України до ЄС Президент України 14 вересня 2000 р. підписав Указ № 1072/2000 «Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу» [10],

яким було схвалено підготовлену Кабінетом Міністрів України Програми інтеграції України до Європейського Союзу та дано доручення всім центральним органам виконавчої влади забезпечити неухильне її виконання.

Одним із напрямів згаданого документа є адаптація податкового законодавства України до законодавства ЄС. Цей процес передбачає наближення та поступова адаптація українського законодавства з питань оподаткування відповідно до законодавства ЄС. Адаптація податкового законодавства проводиться з метою забезпечення відповідності законодавства з питань оподаткування України зобов'язанням з Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 січня 1994 р., інших міжнародних договорів, що стосуються співробітництва України з ЄС, а також для розвитку національного податкового законодавства в напрямі його зближення з аналогічним законодавством ЄС та забезпечення високого рівня підготовки в Україні законопроектів з питань оподаткування.

Порівняння специфіки справляння ПДВ в Україні та країнах Європейського Союзу дозволяє стверджувати, що основні напрями розвитку податкової системи України відповідають тенденціям розвитку податкових систем інших європейських країн, про що свідчить зниження з 1995 р. ставок основних податків: ПДВ та податку на прибуток підприємств, перехід до оподаткування доходів фізичних осіб за єдиною ставкою. Однак податкові ставки, за якими справляється акцизний податок і податок з до-

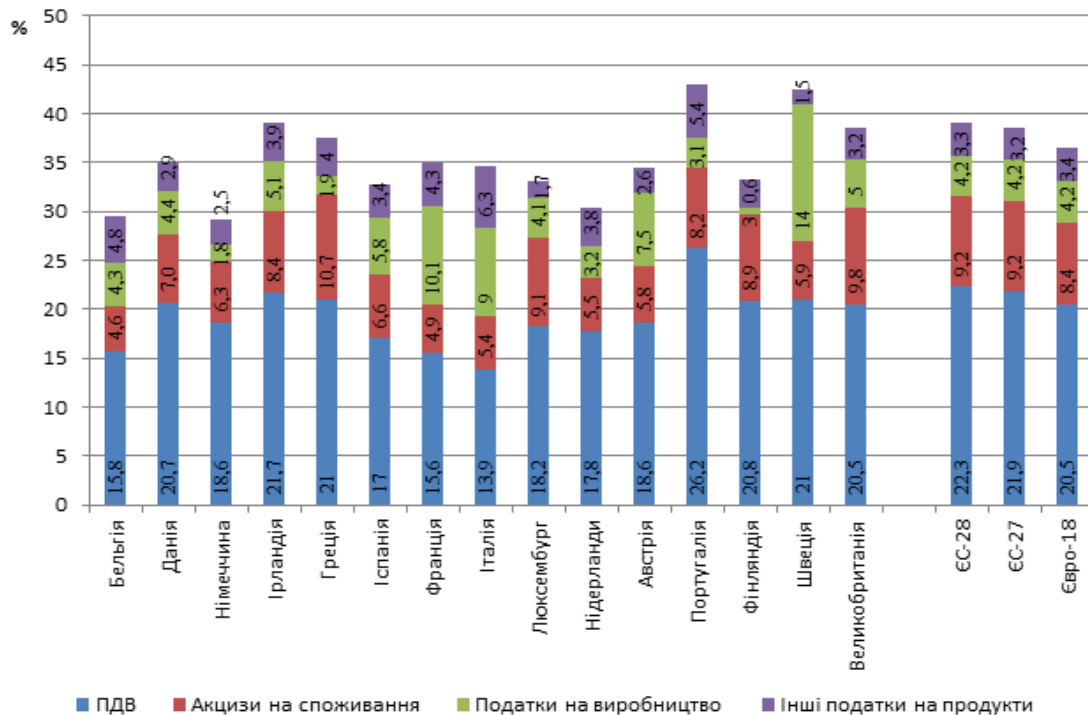

Рис. 2. Структура непрямих податків у відсотках до загальних податкових надходжень у 2012 р.
Джерело: [12]

ходів фізичних осіб, на сьогодні в Україні значно нижчі, ніж у державах-членах ЄС. Для того щоб Україна могла стати повноправним членом Європейської Спільноти необхідно інтегрувати податкове законодавство до вимог, що діють у цій сфері в ЄС. Серед основних напрямів удосконалення ПДВ можемо виділити такі:

- удосконалення механізму сплати податку та бюджетного відшкодування шляхом покращання системи адміністрування податку та зменшення кількості випадків ухилення від його сплати, удосконалення порядку реєстрації та податкового контролю платників податку;

- запровадження диференційованих ставок податку для різних груп товарів;

- розширення бази оподаткування ПДВ за рахунок ліквідації більшості пільг за одночасного зниження ставки ПДВ;

- удосконалення процедури подання платниками податку в обов'язковому порядку податкової звітності в електронному вигляді;

- зміцнення позицій вітчизняного бізнесу в міжнародній конкурентній боротьбі за рахунок зменшення частки податків у витратах;

- створення сприятливих фіскальних умов для залучення прямих іноземних інвестицій, активізації інвестиційної діяльності всередині країни;

- скорочення витрат платників на нарахування і сплату податків та держави на їх адміністрування;

- покращення позицій України у глобальному рейтингу простоти ведення бізнесу за показником «сплата податків»;

- створення дієвих фіскальних умов для легалізації доходів;

- формування свідомого і відповідального ставлення платників податків до виконання своїх податкових зобов'язань, забезпечення суттєвого зменшення масштабів ухилення від податків;

- подальше наближення податкового законодавства України до законодавства ЄС відповідно до перспектив поглиблення економічної інтеграції з ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=300560&cat_id=46733
2. Карпінський Б. Податок на додану вартість як основа бюджетоутворення / Б. Карпінський, Н. Залуцька // Економіст. – 2007. – № 1. – С. 30-33.
3. Большой Энциклопедический Словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.edudic.ru/bes/19170/>.
4. Современная энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/16814>.
5. Бухгалтерский словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.edudic.ru/buh/6682/>.
6. Экономический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://mirslovarei.com/content_eco/ DOBAVLENNAJA-STOIMOST-8476.html.
7. Семенихина В.А. Экономическая теория: макроэкономика: учеб. пособ. / В.А. Семенихина, С.А. Крючков; отв. ред. д-р экон. наук, проф. Р.М. Гусейнов; Новосиб. гос. архитектур.-строит. ун-т. – Новосибирск: НГАСУ, 2003. – 136 с.
8. Макроэкономика / Г. Вечканов, Г. Вечканова. – 4-е изд. – СПб.: Питер, 2002. – 224 с.
9. Педь І.В. Непрямі податки в податковій системі України: навч. посіб. / І.В. Педь; ред. Ю.М. Лисенков. – К.: Знання, 2008. – 348 с.
10. Програма інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00>.
11. Директива Ради 2006/112/ЄС від 28.11.2006 р. «Про спільну систему податку на додану вартість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_928.
12. Евростат [Електронний ресурс]: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.